C/2024/6563

12.11.2024

P9_TA(2024)0175

Přijetí zvláštního opatření ve prospěch Tuniska na rok 2023

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. března 2024 o přijetí zvláštního opatření ve prospěch Tuniska na rok 2023 (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Evropský parlament,

— s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“), zejména na její článek 14,

— s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie,

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/947 ze dne 9. června 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa, mění a zrušuje rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 466/2014/EU a zrušují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1601 a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 480/2009 ([1]) (nařízení o nástroji NDICI–Globální Evropa),

— s ohledem na Dohodu mezi Evropským parlamentem a Komisí ze dne 3. června 2008 o prováděcích pravidlech k rozhodnutí Rady 1999/468/ES o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi, ve znění rozhodnutí 2006/512/ES ([2]),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014, (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 ([3]) (dále jen „finanční nařízení“),

— s ohledem na evropsko-středomořskou dohodu o přidružení mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Tuniskou republikou na straně druhé ([4]),

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Tunisku, zejména na usnesení ze dne 16. března 2023 o nedávných útocích v této zemi namířených proti svobodě projevu a sdružování, a také proti odborům, zejména o případu novináře Núraddína Bútára ([5]),

— s ohledem na tiskové prohlášení předsedkyně Komise von der Leyenové, jež učinila s italskou premiérkou Meloniovou, nizozemským premiérem Ruttem a tuniským prezidentem Saídem dne 11. června 2023,

— s ohledem na memorandum o porozumění ze dne 16. července 2023 o strategickém a globálním partnerství mezi EU a Tuniskem,

— s ohledem na prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 20. prosince 2023 o financování zvláštního opatření ve prospěch Tuniska na rok 2023 (C(2023)9184) a na doprovodný akční dokument k programu na podporu makroekonomických reforem v Tunisku,

— s ohledem na čl. 136 odst. 5 a čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

([1]) Úř. věst. L 209, 14.6.2021, s. 1.
([2]) Úř. věst. C 143, 10.6.2008, s. 1.
([3]) Úř. věst. L 193, 30.7.2018, s. 1.
([4]) Úř. věst. L 97, 30.3.1998, s. 2.
([5]) Úř. věst. C, C/2023/407, 23.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/407/oj.

— s ohledem na návrh usnesení Výboru pro zahraniční věci a Výboru pro rozvoj,

A. vzhledem k tomu, že článek 21 Smlouvy o EU stanoví, že činnost Unie na mezinárodní scéně spočívá na zásadách, které se uplatnily při jejím založení, jejím rozvoji a jejím rozšiřování a které hodlá podporovat v ostatním světě: demokracie, právní stát, univerzálnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, úcta k lidské důstojnosti, zásady rovnosti a solidarity a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva;

B. vzhledem k tomu, že v článku 2 evropsko-středomořské dohody mezi EU a Tuniskem se uvádí, že „vztahy mezi stranami a rovněž všechna ustanovení této dohody jsou založeny na dodržování lidských práv a demokratických principů, kterými se řídí domácí a zahraniční politika stran a které tvoří podstatný prvek této dohody“;

C. vzhledem k tomu, že článek 29 nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa vylučuje opatření, která mohou vést k porušování lidských práv v partnerských zemích; vzhledem k tomu, že v čl. 25 odst. 5 nařízení se očekává, že Komise provede předběžná posouzení dopadu na lidská práva přiměřená cílům a rozsahu plánovaných činností a opatření; vzhledem k tomu, že čl. 3 odst. 4 nařízení stanoví, že „alespoň 93 % výdajů v rámci tohoto nástroje musí splňovat kritéria pro oficiální rozvojovou pomoc, [...] a přispívat tak ke kolektivním závazkům v oblasti oficiální rozvojové pomoci“;

D. vzhledem k tomu, že 40. bod odůvodnění nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa uvádí, že „vzhledem k tomu, že dodržování demokracie, lidských práv a právního státu má zásadní význam pro řádné finanční řízení a účinné financování ze strany Unie, jak je uvedeno ve finančním nařízení, mohla by být pomoc pozastavena v případě zhoršení stavu demokracie, lidských práv nebo právního státu ve třetích zemích“;

E. vzhledem k tomu, že za prezidenta Kaise Saída Tunisko zažívá autoritářský obrat a znepokojivé zhoršení situace, co se týče demokracie, lidských práv a právního státu; vzhledem k tomu, že v minulém roce byli na popud prezidenta Kaise Saída svévolně zatčeni a zadržováni opoziční politici, soudci, pracovníci sdělovacích prostředků a aktivisté občanské společnosti;

F. vzhledem k tomu, že Komise přijala zvláštní opatření za použití naléhavého písemného postupu;

G. vzhledem k tomu, že o šest měsíců dříve byla v tiskovém prohlášení Komise ze dne 11. června 2023 oznámena rozpočtová podpora pro Tunisko ve výši 150 milionů EUR; vzhledem k tomu, že tato rozpočtová podpora byla oznámena ještě před podpisem memoranda o porozumění mezi EU a Tuniskem;

H. vzhledem k tomu, že před tím, než bylo přijato zvláštní opatření v rámci naléhavého písemného postupu, jak je stanoveno v odstavci 12 dohody mezi Parlamentem a Komisí ze dne 3. června 2008, nedošlo mezi Komisí a Parlamentem k žádnému neformálnímu kontaktu;

I. vzhledem k tomu, že čl. 27 odst. 4 nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa stanoví, že „při poskytování rozpočtové podpory v souladu s článkem 236 finančního nařízení Komise jasně vymezí a sleduje kritéria pro podmíněnost rozpočtové podpory, včetně pokroku v reformách a transparentnosti, a podporuje rozvoj parlamentní kontroly, vnitrostátních kontrolních kapacit a větší transparentnosti a přístupu veřejnosti k informacím“;

J. vzhledem k tomu, že článek 218 Smlouvy o fungování Evropské unie stanoví postup, který se použije při sjednávání a uzavírání dohod mezi EU a třetími zeměmi; vzhledem k tomu, že tento postup umožňuje vhodné procesní záruky, jakož i parlamentní a soudní kontrolu, čímž zvyšuje odpovědnost a demokratickou legitimitu;

K. vzhledem k tomu, že dne 13. září 2023 byl delegaci Výboru pro zahraniční věci do Tuniska odepřen vstup, což omezilo možnost Parlamentu vykonávat své kontrolní pravomoci;

L. vzhledem k tomu, že dne 26. září 2023 tuniské orgány jednostranně odložily návštěvu Komise jen několik dní před tím, než měla proběhnout;

M. vzhledem k tomu, že v říjnu 2023 tuniský prezident odmítl a vrátil rozpočtovou podporu EU ve výši 60 milionů EUR;

N. vzhledem k tomu, že je v základním zájmu EU, aby ve spolupráci s Tuniskem pokračovala, s cílem zajistit makroekonomickou stabilitu, právní stát a lidská práva v této zemi;

1. zpochybňuje, že je třeba použít pro zvláštní opatření ve prospěch Tuniska naléhavý písemný postup, neboť Komise původně oznámila rozpočtovou podporu ve výši 150 milionů EUR již 11. června 2023, což ponechává dostatek času na použití běžného postupu; domnívá se, že to, jak je načasováno zahájení zmíněného naléhavého písemného postupu, svědčí o nedostatečném dodržování parlamentní kontroly a postupu projednávání ve výborech;

2. vyzývá Komisi, aby v souvislosti s nadcházejícím geopolitickým dialogem na vysoké úrovni poskytla podrobné vysvětlení založené na faktech, proč před přijetím zvláštního opatření neproběhl žádný neformální kontakt mezi Komisí a Parlamentem v rámci naléhavého písemného postupu, jak je stanoveno v odstavci 12 dohody mezi Parlamentem a Komisí ze dne 3. června 2008; očekává proto, že Tunisko bude vybráno jako prioritní země během příštího geopolitického dialogu na vysoké úrovni;

3. domnívá se, že politický závazek, jenž byl přijat v memorandu o porozumění, tedy vyplatit rozpočtovou podporu na rok 2023 „v plné výši“, nepředstavuje právní odůvodnění pro přijetí tohoto opatření ani jako zvláštního opatření podle čl. 23 odst. 4 nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa, ani v rámci naléhavého písemného postupu;

4. vyjadřuje politování nad tím, že Komise aktivně nezpřístupnila Parlamentu příslušnou finanční dohodu s Tuniskem, přičemž by stanovila konkrétní podmínky a požadavky v souladu s čl. 112 odst. 4 a článkem 236 finančního nařízení;

5. požaduje podrobné vysvětlení toho, jak pojmy jako „uspokojivý pokrok“, který je použit v oddíle 4.3.2 akčního dokumentu Komise o zvláštních opatřeních, jenž podrobně popisuje kritéria pro vyplácení rozpočtové podpory, představují „jasně definovaná kritéria pro podmíněnost rozpočtové podpory“, jak je stanoveno v čl. 27 odst. 4 nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa;

6. vyjadřuje pochybnosti ohledně toho, zda jsou v případě tohoto zvláštního opatření dodrženy základní zásady vnější činnosti týkající se demokracie, lidských práv a právního státu, jak je uvedeno v článku 21 Smlouvy o EU, v různých ustanoveních nařízení o nástroji NDICI – Globální Evropa a v článku 2 evropsko-středomořské dohody mezi EU a Tuniskem, vzhledem k významnému zhoršení základních práv, k němuž v Tunisku dochází již od července 2021, a vzhledem k tomu, že výrazné zhoršení základních hodnot by mohlo vést EU k pozastavení, snížení nebo zrušení rozpočtové podpory partnerským zemím;

7. vyzývá proto Komisi, aby neprodleně a před koncem volebního období poskytla další písemné podrobnosti o tom, jak a kdy posoudí, zda jsou či budou splněny podmínky uvedené v oddíle 4.3.2 o vyplácení rozpočtové podpory a jaká objektivní kritéria budou použita k určení toho, zda bylo při plnění obecných podmínek uvedených v oddíle 4.3.2 dosaženo „uspokojivého pokroku“;

8. žádá Komisi, aby písemně objasnila, jak hodnotí, zda Tunisko v současné době splňuje požadavek uvedený v oddíle 4.3.2 písm. b) akčního dokumentu o zvláštním opatření ve vztahu k základním hodnotám;

9. vyzývá Komisi, aby objasnila, proč se rozhodla vyplatit rozpočtovou podporu ve výši 150 milionů EUR v jediné tranši, a neumožnila, aby byly prostředky vypláceny postupně na základě konkrétních milníků nebo dosažených kroků, jak je stanoveno v čl. 236 odst. 2 finančního nařízení, čímž vyloučila možnost pozastavit další platby, pokud by bylo zjištěno zjevné narušení základních hodnot;

10. vyzývá Komisi, aby vysvětlila, jak zvláštní opatření přispěje ke zlepšení podnikatelského a investičního prostředí s ohledem na zhoršování právního státu v Tunisku počínaje červencem 2021, které představuje překážku pro hospodářský rozvoj;

11. vyzývá Komisi, aby objasnila důvody, proč tuniské orgány zamítly rozpočtovou podporu ve výši 60 milionů EUR vyplacenou v rámci nástroje COVID-19 v říjnu 2023, a z jakých důvodů se Komise domnívá, že tuniské orgány jsou ochotny přijmout rozpočtovou podporu poskytovanou v rámci tohoto zvláštního opatření;

12. vyzývá Komisi, aby vysvětlila, jaké formální záruky obdržela od tuniských orgánů od září 2023, pokud jde o to, aby Parlament měl možnost navštívit projekty financované Evropskou unií v Tunisku, a vykonávat tak svá práva dohledu a kontroly v souladu s článkem 14 Smlouvy o EU;

13. žádá Komisi, aby objasnila situaci tím, že poskytne relevantní a komplexní odpověď na otázku Parlamentu k ústnímu zodpovězení a na toto doprovodné usnesení;

14. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Radě.